نشریه فرهنگ و ارتقای سلامت فرهنگستان علوم پزشکی
دوره هشتم، بهار ۱۴۰۳، شماره اول، صفحات ۱۱ تا ۱۲

بیانیه

ضروریات سلامت همه جانبه در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش*

دریافت مقاله: ۱۴۰۳/۰۳/۱۶ پذیرش مقاله: ۱۴۰۳/۰۳/۲۱

چکیده

به دلیل اهمیت آموزش همه ابعاد سلامت (جسمانی، روانی، معنوی و اجتماعی)، به‌ویژه بعد سلامت معنوی اسلامی، برای تمامی اقشار جامعه و به‌ویژه دانش‌آموزان و کودکان، در ارتقای سواد سلامت افراد، خانواده‌ها و جوامع و اعتلای فرهنگ عمومی مردم، پیشنهادهای فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی ایران برای لحاظ کردن در زمان بازنگری سند تحول بنیادین آموزش و پرورش طی این نوشتار ارائه شده است.

کلیدواژه‌ها: ارتقای سلامت، آموزش، سلامت

مقدمه

احادیث شریف نبوی(ص): «العِلمُ عِلمانِ: عِلمُ الأدیانِ، و عِلمُ الأبدانِ» و «نعمتان مجهولتان الصّحةُ و الامان» حاکی از جایگاه والا و نقش حیاتی سلامت همه‌جانبه جامعه و افراد و در نتیجه افزایش سرعت پیشرفت و توسعه کشور است. آموزش همه ابعاد سلامت (جسمانی، روانی، معنوی و اجتماعی)، به‌ویژه بعد سلامت معنوی اسلامی، برای همه اقشار جامعه و به‌ویژه دانش‌آموزان، مهدهای کودک و پیش‌دبستانی‌ها، بسیار ضروری است و می‌تواند آثار ماندگاری نظیر ارتقای سواد سلامت افراد، خانواده‌ها و جوامع و اعتلای فرهنگ عمومی مردم را به‌همراه داشته باشد. با توجه به نقش بی‌بدیل سلامت در توانمندسازی و شادابی جامعه و نیز پیشرفت کشور و با تأکید بر اولویت آموزش ارتقای سلامت و پیشگیری از بیماری‌ها و عوامل تهدیدکننده سلامت، درخواست و انتظار مؤکد فرهنگستان علوم پزشکی آن است که در زمان بازنگری سند مهم تحول بنیادین آموزش و پرورش که از این پس «سندتحول» نامیده می‌شود، با تأکید بر اولویت بالا و حیاتی بودن سلامت همه‌جانبه جامعه و به‌ویژه بعد سلامت معنوی اسلامی، از طریق آموزش‌های صحیح، مطلوب و مستمر در زمینه مسائل مختلف حیاتی و زیربنایی سلامت همه جانبه جامعه، نظیر ارتقا سلامت جامعه و آحاد مردم و نیل به عدالت در سلامت و سایر اهداف متعالی در این راستا، عنایت لازم مبذول شود.

پیشنهادهای کلی به تفکیک سند مصوب جاری

۱. در فصل اول و کلیات، واژه «سلامت همه‌جانبه» به تعاریف اضافه شود؛
۲. در فصل دوم، به بیانیه ارزش‌ها یک بند اضافه شود (بند ۲ جدید، یا در ادامه بند ۱):
- «تأکید بر اصول و ارزش‌های انسانی و اسلامی سلامت و استفاده از محیط‌های آموزشی و تربیتی برای ارائه آموزش‌های ضروری ارزش های انسانی اسلامی سلامت، سلامت معنوی اسلامی، و ترویج فرهنگ و سبک زندگی سالم اسلامی-ایرانی»

۳. در بیانیه مأموریت، التزام عملی مجموعه سیاست‌گذاران، برنامه‌ریزان و کارگزاران نهاد تعلیم و تربیت رسمی عمومی به تأمین، حفظ و ارتقای سلامت دانش‌آموزان و ارتقای فرهنگ و سواد سلامت آنان، تصریح و تأکید شود و در مورد نحوه اجرا و نتایج حاصله، ارزیابی مکرر به عمل آید؛
۴. در فصل چهارم و در ذیل چشم‌انداز گزاره‌های زیر اضافه شود:
- برخوردار از مربیان و مدیران آراسته و عامل به تعالیم سلامت همه جانبه، و قادر به آموزش آن به دانش‌آموزان و خانواده‌ها و مبشر فرهنگ صحیح و سبک زندگی سالم اسلامی ایرانی؛
- مدرسه در افق ... باید محیطی باشد کاملاً امن، سالم، آموزنده، مروج سلامت همه‌جانبه، و دارای ظرفیت مهارت‌آموزی رفتارهای سالم و پیشگیری‌کننده و جبران‌کننده ناهنجاری‌های رفتاری در دانش‌آموزان و خانواده‌ها؛

۵. در هدف کلان ۱ از فصل پنجم کلمات سالم و بانشاط به شرح زیر اصلاح و به سطر سوم اضافه شود «... طبیعت، سالم، بانشاط، مروج فرهنگ سلامت و سبک زندگی سالم اسلامی ایرانی، ...»
۶. اضافه کردن یک راهبرد کلان بعد از راهبرد ۴ فعلی به‌شرح زیر: «تعامل فعال و اثربخش نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی با نظام سلامت، با رویکرد ارتقای مستمر سلامت همه‌جانبه دانش‌آموزان، با اولویت سلامت معنوی اسلامی و پیشگیری از بیماری‌ها، تهدیدکننده‌های سلامت همه‌جانبه و ناهنجاری‌های فردی و اجتماعی»؛

* تهیه شده در هیئت رییسه فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی ایران، بهار ۱۴۰۳

[Downloaded from ijhp.ir on 2026-11-01]

[DOI: 10.22034/8.1.16]

۷. در تمام هدف‌های عملیاتی و راهکارهای سند تحول که به نوعی مرتبط با سلامت می‌باشند، اهداف عملیاتی اختصاصی یا ادغام شده در سایر اهداف و به اقدامات ضروری برای تأمین، حفظ و ارتقاء سلامت، فرهنگ سلامت و سبک زندگی سالم اسلامی ایرانی، پیشگیری از بیماری‌ها و ناهنجاری‌ها و علاج آنها، حسب مورد، اشاره شود.

۸. در فصل هشتم، بخش دوم (برنامه‌ریزی و نظارت اجرایی)، «شورای‌عالی سلامت و امنیت غذایی»، در جایگاه دوم، بعد از شورای‌عالی آموزش و پرورش برای ایجاد هماهنگی و انسجام در التزام به ارزش‌ها و سیاست‌ها، و تحقق راهبردها و برنامه‌ها و نظارت بر حُسن اجرای مفاد مرتبط با سلامت همه‌جانبه در سند اضافه، و نیز بر مسئولیت اجرایی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و جایگاه علمی، مشورتی فرهنگستان علوم پزشکی، تصریح شود.

۹. در مجموعه بنیان‌های نظری سند تحول، فصلی تحت عنوان «سلامت همه‌جانبه» با عناوین زیر اضافه شود:

- مفهوم‌شناسی و مبانی
- ارزش‌های انسانی اسلامی سلامت؛
- سبک زندگی سالم با الگوی اسلامی ایرانی؛
- هنجارشناسی سلامت همه‌جانبه در حوزه نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی؛
- سلامت معنوی اسلامی و رابطه آن با سایر ابعاد و ساحات سلامت؛
- فرزندپروری اسلامی؛

پیشنهادهای ویژه فرهنگ‌سازی سلامت در سند

در سند، موضوع فرهنگ‌سازی سلامت و اقتضائات متناسب با آن، با رویکردهای ذیل تدبیر شود:

- رعایت ارزش‌های انسانی و اسلامی در همه آموزش‌ها و تعاملات زندگی؛
- سلامت‌محوری با التزام به سلامت همه‌جانبه (جسمانی، معنوی، روانی و اجتماعی)، با اولویت و احاطه سلامت معنوی اسلامی بر سایر ابعاد؛
- تأکید لازم بر اهمیت ارتقاء سلامت و پیشگیری از بیماری‌ها و ناهنجاری‌ها و تهدیدکننده‌های سلامت همه‌جانبه جامعه و افراد؛
- سبک زندگی سالم با الگوی اسلامی ایرانی.

Statement

Essentials of Comprehensive Health in the Document of Fundamental Transformation of Education

Abstract

Given the significance of educating various aspects of health (physical, mental, spiritual, social), with a focus on Islamic spiritual well-being, across all societal sectors, particularly among students and children, to advance individuals', families', and communities' health literacy and enrich the public culture, the Academy of Medical Sciences of I.R of Iran offers recommendations in this article for inclusion in the education reform document.

Keywords: Education, Health, Health promotion

[Downloaded from ijhp.ir on 2026-11-01]

[DOI: 10.22034/8.1.16]